

Kåre Vassenden

**Innvandrerstatistikkprosjektet:
Styringsgruppas evaluering**

Notater

Statistisk sentralbyrå
Innvandrerstatistikkprosjektet
KV a 25.9.96

Notat
fra styringsgruppa for Innvandrerstatistikkprosjektet (ISP)
til Statistisk sentralbyrå og Kommunal- og arbeidsdepartementet

Egenevaluering av Innvandrerstatistikkprosjektet (ISP) 1991-1996

Innhold

INNHOOLD.....	1
1. INNVANDRERSTATISTIKKPROSJEKTET	2
2. EVALUERING AV PRODUKTET	3
2.1. INNLEDNING.....	3
2.2. UTVIKLING AV DATAGRUNNLAGET	3
2.2.1. <i>Oppdatering av fødelandsfilen.....</i>	3
2.2.2. <i>Bedre bostedsregistrering.....</i>	4
2.2.3. <i>Innvandringsgrunn</i>	4
2.2.4. <i>Opprydding i historiske data</i>	5
2.3. STATISTIKKUTVIKLING	5
2.3.1. <i>Innvandrergruppering</i>	5
2.3.2. <i>Utviklingstemaer i befolkningsstatistikken.....</i>	8
2.3.3. <i>Samordning av den innvanderrelaterte statistikken i SSB.....</i>	9
2.3.4. <i>Annet innvanderrelatert statistikkarbeid i SSB</i>	9
2.4. GI INFORMASJON OG YTE TJENESTER INTERNT OG EKSTERNT	11
2.4.1. <i>Henvendelser fra brukere</i>	11
2.4.2. <i>SSB-intern faglig veiledning</i>	12
2.4.3. <i>Internasjonal rapportering og internasjonalt samarbeid</i>	12
2.5. PUBLISERING AV ANALYSER OG STATISTIKK.....	13
3. ORGANISERINGEN.....	15
4. KONKLUSJONER	16
VEDLEGG 1. PROSJEKTER I SSB FINANSIERT AV KAD I TIDSROMMET 1991-96	17
VEDLEGG 2. PUBLISERT INNVANDRERSTATISTIKK I STATISTISK SENTRALBYRÅ 1992-1996.....	18
VEDLEGG 3. AVTALEN MELLOM KAD OG SSB	24
VEDLEGG 4. NOTAT AV 7/9-91	25

1. Innvandrerstatisikkprosjektet

Avtalen om innvandrerstatisikkprosjektet ble inngått mellom Kommunal- og arbeidsdepartementet og Statistisk sentralbyrå høsten 1991 (se vedlegg 3). Formålet var å styrke arbeidet med innvandrrelatert statistikk i SSB. Spesielt skulle grunnlaget for statistikken gjennomgås, og mulige tiltak for forbedringer iverksettes. KAD forpliktet seg til å bidra med 500 000 kr årlig i tidsrommet 1992-1996. I 1991 ble det tilført 200 000 kr.

Bakgrunnen for prosjektet var ønsket om å få fram bedre og mer statistikk om migrasjonen (inn- og utvandring) til Norge og innvandreres levekår i det norske samfunnet. Statistikken som en hadde om innvandring og innvandrere i 1991 var fragmentarisk. Det meste som fantes var innenfor befolkningsstatistikk, og da bare i form av ordinær bestands- og hendelsesstatistikk. Mulighetene for å følge utviklingen over tid (longitudinelle data) var altså ikke utnyttet. Innvandrrelatert statistisk samarbeid på tvers av seksjonene i SSB var lite utviklet. På noen viktige områder manglet det grunnleggende statistikk, og kompetansen på innvandrrelatert statistikk var tilsvarende svak.

Stort sett var statistikken basert på statsborgerskap, med de vansker det innebar for analysen. Det fantes en del ideer om hvordan «innvandrere» kunne avgrenses på en bedre måte til bruk for statistisk analyse, men ideene måtte utvikles og forankres for å bli virkeliggjort.

Det lå imidlertid et godt utgangspunkt i det at Norge har gode personregistre som kunne utnyttes mer enn de hadde blitt. Som andre smågruppestatistikker er innvandrerstatisikk nokså avhengig av tilgang på registre. Vanlige utvalgundersøkelser blir for grovmasket som datakilde i denne sammenheng. Pga. registertilgangen er det i internasjonal sammenheng få land (bare de nordiske) som har de samme gode muligheter for å lage innvandrrelatert statistikk som Norge.

Prosjektet ble styrt av en styringsgruppe med to medlemmer fra KAD, en fra Utlendingsdirektoratet og tre fra SSB. En erfaren befolkningsstatistiker fikk det løpende ansvaret for prosjektet. I styringsgruppa sitter nå Eva Haagensen og Morten Stephansen (KAD), Trond Borgersen (UDI) og Johan-Kristian Tønder, Paul Inge Severeide, Kari Skrede (vikar for Lars Østby) og prosjektleder Kåre Vassenden (SSB).

Notatet gir en gjennomgang av hva som opprinnelig var målet, hva som er oppnådd og hvilke erfaringer vi har fått. Evalueringen vil først og fremst gjelde statistikkproduksjonen, men også organiseringen tas opp.

Styringsgruppa anbefaler at Innvandrerstatisikkprosjektet avrundes som prosjekt ved utgangen av 1996. Gruppa anser på den annen side ikke at arbeidet med å utvikle innvandrrelatert statistikk kan sies å være ved veis ende. Styringsgruppa anbefaler at det videre arbeidet skjer innenfor en årlig rammeavtale mellom KAD og SSB, alternativt mellom KAD, SSB og andre aktuelle departementer.

2. Evaluering av produktet

2.1. Innledning

Bakgrunnen og målene med Innvandrerstatisikkprosjektet framgår i et notat utarbeidet i 1991 (LØs, 7/9-91. Se vedlegg 1). Notatet utgjorde grunnlaget for avtalen mellom KAD og SSB. Senere ble notatet konkretisert i form av et planforslag forankret i styringsgruppa. Produktevalueringen nedenfor er utarbeidet med utgangspunkt i dette.

Det ble i dette planforslaget formulert 4 hovedmål med ISP:

1. Utvikling av datagrunnlaget
2. Statistikkutvikling
3. Gi informasjon og yte tjenester internt og eksternt
4. Publisering av analyser og statistikk

Implisitt lå det også en 5. målsetting i prosjektet, nemlig kompetanseoppbygging både for SSB og KAD/UDI. Flere års arbeid med innvandrrelatert statistikk har gitt verdifull erfaring og kunnskap for alle involverte. Totalt sett vet vi mye mer om hva innvandrrelatert statistikk handler om enn vi gjorde før, og for alle har det vært en læringsprosess og en berikende dialog. Dette er et resultat av prosjektet som allerede har gitt avkastning i mange sammenhenger (f.eks. i internasjonalt samarbeid), og som vil kunne gjøre det også i framtida.

Styringsgruppa valgte å prioritere utvikling av datagrunnlaget først, på bekostning av statistikkproduksjon og publisering basert på de data som på den tida forelå. Publisering av data ble tidfestet til siste fase av prosjektperioden. Ett spørsmål som var fundamentalt for alt det øvrige arbeidet, var hva som skulle menes med en innvandrer i produksjonen av innvandrrelatert statistikk (se kap. 2.3.1)

2.2. Utvikling av datagrunnlaget

2.2.1. Oppdatering av fødelandsfilen

I 1987 ble det for første gang laget en fil som tildelte et fødeland til alle som bodde eller hadde bodd i Norge etter 1970. For å lage denne variabelen ble alle de opplysninger SSB rådte over tatt i bruk (folketellingsopplysninger fra 1970, årlige føde- og innvandringsfiler). Hvert år senere har filen blitt oppdatert.

Også under innvandrerstatisikkprosjektet har fødelandsfilen blitt **oppdatert, betydelig utvidet og forbedret**, basert på de erfaringene som den omfattende bruken av filen gav oss. Deler av denne forbedringen har gått ut på å integrere den nye innvandregrupperingen i fødelandsfilen (se 2.3.1.). I 1995 ble et nytt datagrunnlag (fra Det sentrale folkeregister) tatt med, i tillegg til det gamle. Filen har blitt **koblet mot svært mange andre filer** i SSB, og den fyller sin funksjon.

1997 og senere: Dagens innvanderrelaterte statistikk er delvis bygd opp ved siden av det egentlige befolkningsstatistikksystemet. I den nye befolkningsdatabasen i SSB (BEBAS), er det helt essensielt at denne statistikken blir helt integrert. Hvis det skjer vil de fleste aktuelle variablene bli mye tidligere og lettere tilgjengelig enn de er i dag, og det vil bli klart raskere å lage innvanderrelatert statistikk

2.2.2. Bedre bostedsregistrering

Et relativt stort omfang av returer i forbindelse med utsendinger av spørreskjemaer til utlendinger (utdanningsundersøkelsen i forbindelse med Fob90) fikk SSB til bli opptatt av problemet med at folk som flytter fra landet ikke melder fra til folkeregisteret. I særlig grad medførte det problemer for den innvanderrelaterte statistikkens pålitelighet at det var så mange med utenlandsk bakgrunn som ikke meldte utflytting.

I samarbeid med Sentralkontoret for folkeregistrering ble ca 3300 personer registrert som utvandret. Sentralkontoret fikk på denne måten en erfaring som vi kan anta har ført til større oppmerksomhet om slike spørsmål for ettertida. Begrepet '**aktiv folkeregistrering**' (nå omdøpt til «verdiorientert folkeregistrering») har blitt helt sentralt i folkeregistreringsarbeidet.

1997 og senere: Dette saksfeltet vil alltid berøre den innvanderrelaterte statistikken spesielt, men er også et ansvar for den generelle befolkningsstatistikken. På grunn av den 'aktive folkeregistreringen' er ikke problemene så store nå som da Innvanderstatistikkprosjektet begynte. Vårt inntrykk mht. kvaliteten på bostedsregistreringen gjennom kontakten med Sentralkontoret for folkeregistrering, er at kvaliteten nå kan ses som god nok til at en i arbeidet med innvanderrelatert statistikk fra nå av ikke må vie spesiell oppmerksomhet til dette problemet. Det betyr imidlertid ikke at andre instanser ikke bør fortsette overvåkingen av kvaliteten i Det sentrale folkeregisteret og andre store offentlige registre, ev. at det etableres et eget prosjekt for kvalitetsovervåking.

2.2.3. Innvandringsgrunn

SSB har alltid hatt data som forteller at folk innvandrer til Norge, men vi har ikke hatt opplysninger på individnivå om hvorfor de kommer. Slike opplysninger har i Utlendingsdirektoratet - i Fremkon- og Flyktningregisteret. Arbeidet gikk ut på å nyttiggjøre seg disse opplysningene, og sammen med egne SSB-data lage en fil med personers første innvandringsgrunn (så langt det var mulig). Kortsiktig har det vært prioritert å få bedre data om flyktninger, da flyktninginnvandringen har vært størst siden midten av 1980-tallet.

Arbeidet er viktig for å kunne vite mer om sammensetningen av innvandringen, men bl.a. også for å kunne legge grunnlaget for longitudinelle undersøkelser om ulike innvandergrupperes levekår og integrering i det norske samfunnet.

Arbeidet er krevende, noe som først og fremst skyldes en ikke tilfredsstillende kvalitet og egnethet på dataene i UDI (SSB har tatt dette opp med UDI). Da tabeller ble publisert i mars 1995 var Norge et foregangsland mht. slike koblinger. Ferdigstillingen av datafilen tok så mye tid at det ikke har vært tid til å utnytte dataene videre, men datafilen har blitt brukt i en rekke koblinger.

1997 og senere: Det er ønskelig med et mer strømlinjeformet opplegg for integrering av UDI-opplysninger i Befolkningsstatistikksystemet. For at det skal kunne skje må store forbedringer av registrene på UDI-sida finne sted. I mellomtida bør SSB ha et aktivt forhold til UDI for å sikre en riktig utvikling (i første rekke gjelder det å ivareta statistikkinteressene i forbindelse med den foreslåtte revisjonen av Fremkon-registeret). Dokumentasjon av koblingsprosjektet bør skrives.

2.2.4. Opprydding i historiske data

Det historiske datamaterialet fra befolkningsstatistikken (tilbake til midt på 60-tallet) kan brukes til å belyse utviklingen også for innvandring og innvandrere. Et problem har imidlertid vært at det meste er lagret som enkeltårfiler, i forskjellig form. En rasjonell utnyttelse av dette materialet (og sikring av det for ettertida) forutsetter for det første at det undersøkes nærmere hvilke opplysninger filene faktisk inneholder og for det andre at opplysningene samles på enhetlige flerårsfiler.

Et prosjekt (innenfor statsoppdraget) har kommet i gang for å ta vare på gammelt materiale, men foreløpig er det begrenset hva som har skjedd mht. filryddingsdelen av prosjektet. I hele innvandrersstatistikkprosjekt-perioden har det stått på planen at prosjektet skulle involvere seg i dette, men det har ikke lykke i å prioritere dette høyt. Ansvarer påligger først og fremst befolkningsstatistikken.

1997 og senere: Arbeidet blir bare viktigere og viktigere etter hvert som filene blir flere og eldre. Noen må overvåke at den innvanderrelaterte statistikken blir tatt vare på i denne prosessen.

2.3. Statistikkutvikling

I statistikkutvikling ligger innbakt også det en kan kalle «publiseringsutvikling». Det er ikke bare et spørsmål om å få fram tall, men man må også prøve og feile i måten å presentere tallene på, hvordan tabeller skal se ut, hvordan de skal tekstes m.v.

Generelt har det gått mye mer tid til utforskningsfasen enn det som var forutsatt.

2.3.1. Innvandrerguppering

Utgangspunktet for dette arbeidet var å finne fram til en avgrensning av «utlendinger» som var mer egnet til analyseformål enn 'utenlandske statsborgere' og 'utenlandsfødte'.

Arbeidet gikk som første trinn ut på å skille ut ulike kategorier av personer med innvandringsbakgrunn, og som andre trinn å bestemme seg for hvilke kategorier som skulle slås sammen til en standard definisjon på personer med en klar utenlandsk bakgrunn (definisjonen ble kalt 'innvanderbefolkningen'). Det første trinnet var først og fremst et spørsmål om edb-arbeid, mens det andre trinnet innebar en

grundig vurdering av ulike statistikkbehov. Utviklingen av gode betegnelser og god teksting i tabeller har vært det mest krevende ved hele prosjektet.

Det lå tidlig i kortene at målet var en avgrensning av personer med klar innvandrerbakgrunn som omfattet andregenerasjonsinnvandrere, mens utenlandsfødte med norsk bakgrunn ble holdt utenfor. Til og begynne med gikk forslaget ut på at det i en standardavgrensning skulle inngå første- og andregenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn sammen med utenlandsfødte med en norskfødt forelder. Styringsgruppa landet til slutt på en løsning der den sistnevnte kategorien ikke var med. Da ble avgrensningen 'innvandrerbefolkningen' det samme som 'personer med to utenlandsfødte foreldre'. Langt senere har det blitt stilt spørsmål om hvor riktig det var å ta med andregenerasjonsinnvandrere.

Det endelige forslaget ble sendt på en omfattende høringsrunde (bl.a. til Kontaktutvalget mellom og innvandrere og norske myndigheter), uten at det kom inn noe som ble oppfattet som vesentlige innsigelser. Endringsforslagene viste mest til betegnelsene, og mindre til selve oppdelingen og avgrensningen av 'innvandrerbefolkningen'.

Vi oppnådde å lage en standard for innvandrergruppering som har blitt tatt i bruk i mye større grad enn det vi nok forestilte oss opprinnelig. I den grad brukerne har gitt kommentarer har disse i overveiende grad vært positive («det var akkurat det vi trengte»). Blant fordelene med grupperingen er at den gir større innsikt i hvor sammensatt befolkningen med innvandrerbakgrunn er. Uansett hva som måtte skje mht. hvordan den vil bli brukt i framtida og hvilke betegnelser vi vil foretrekke, så er det nå på ingen måte aktuelt å gå tilbake til bare statsborgerskap og fødeland som eneste kriterium i innvandrerrelatert statistikk.

På forhånd så vi ikke for oss alle de utfordringene av språklig og bruksmessig art som den nye innvandrergrupperingen har medført. Noen av dem har vi løst etter hvert, men det gjenstår likevel et dilemma som har blitt gradvis tydeligere. Målet med innvandrergrupperingen var både det å finne fram til en mer relevant innvandrerdefinisjon, og samtidig innføre denne definisjonen som en standard for innvandrerstatistikk. Erfaringen har imidlertid vist at et slikt både/og ikke er mulig å oppnå innenfor alle statistikkområder, så det må bli et enten/eller. I praksis har kravet til relevans gjort at full standardisering ikke er oppnådd. I sammenheng med f.eks. arbeid, inntekt og annen statistikk som bare gjelder den voksne delen av befolkningen, har det i liten grad vært relevant å ta med andregenerasjonsinnvandrere. Mye av denne statistikken lages nå bare med førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn som hovedavgrensning.

I tillegg til at avgrensningen vi foretok har blitt diskutert, har også bruken av betegnelsen 'innvandrer' om denne avgrensningen møtt innsigelser. Opprinnelig var det ikke innvandrerne i ordets egentlige forstand vi ønsket å definere (som mange har oppfattet det som), men ei gruppe av personer med en klar innvandrerbakgrunn. Problemene oppstod da vi trengte et ord for å betegne de som inngikk i denne gruppa. I slike tilfeller har ordet 'innvandrer' blitt brukt, etter at det fortrinnsvis er klart presisert at ordet da er anvendt som en abstraksjon. Det er foreløpig ikke framkommet alternative ord som er så anvendelige som 'innvandrer'. En må likevel være varsom med bruken av ordet når det ikke bare omfatter utenlandsfødte, og for all del må det i tekst unngås at det brukes bare av rene «bekvemmelighetshensyn».

Den mediaoppmerksomhet det har blitt om slike spørsmål i det siste viser hvordan det som for SSB er nødvendige hjelpemidler i statistikkproduksjonen gjerne blir tolket som noe langt mer enn det. Dessuten har vi sett at det er problematisk å bruke ord fra dagligtalen som gis innhold som i noen sammenhenger får konsekvenser for det enkelte individ (på den annen side er det heller ikke uproblematisk å bruke ord

som ikke er hentet fra dagligtalen). Endringer i den offentlige debatten kan føre til at ord som i én periode regnes for å være akseptable, i en senere periode blir oppfattet som upassende.

SSB må holde et våkent øye med hvordan språkbruken endrer seg i samfunnet og i lys av det vurdere og eventuelt revidere egen språkbruk, men samtidig er det klare grenser for hvor fleksibel SSB kan og bør være av både rent praktiske grunner og av hensyn til statistikkens innebygde krav om standardisering.

1997 og senere: Det vil være nødvendig med en løpende observasjon av innvandreravgrensningene og foreta endringer om det blir nødvendig. Det gjenstår dessuten noe på den formelle behandlingen i SSB. Noe av det viktigste arbeidet vil være å få innført de aktuelle variablene i den nye befolkningsbasen i SSB.

2.3.2. Utviklingstemaer i befolkningsstatistikken

Dette punktet har vært en sekkepost for mange statistikkutviklingsoppgaver. Det er gjort en god del arbeid på mange delområder, men for få har kunnet blitt fulgt fram helt til særskilt publisering. Noe ble anvendt i befolkningsartikkelen i Samfunnsspeilets temanummer (2-95), men det er særlig i den kommende analysepublikasjonen om innvandring og innvandrere (SA Innvandring og innvandrere 1996) at det meste vil bli brukt. Først når denne publikasjonen nærmer seg slutføring vil vi ha full oversikt over hva som er gjort og hva som gjenstår innenfor hvert av utviklingstemaene.

Samlingen av upubliserte befolkningsstatistikktabeller som ble laget ved årsskiftet 1995/96 viser for øvrig hva det er mulig å oppnå hvis det blir prioritert.

Generelt har det skjedd mye med bestandsstatistikken, mens hendelsesstatistikken har blitt viet mindre oppmerksomhet foreløpig.

Nedenfor er listet opp temaer som det er arbeidet med, i større eller mindre grad. Først det som det er arbeidet mest med:

- Innvandringskategorier/ny innvandrersdefinisjon
- Bestanden av par (ektepar og registrerte partnerskap)
- Botid/»omløpshastighet» for grupper av innvandrere.
- Innvandringsgrunn
- Overgang til norsk statsborgerskap
- Fruktbarhet og barnetall
- Inn- og utvandring
- Bokonsentrasjon

Dette er det arbeidet mindre med:

- Ekteskapsinngåelser
- Skilsmisser
- Familieforhold
- Innenlandske flyttinger

Ukens statistikk har fått kvartalsvise nøkkeltall på inn- og utflytting etter gruppert statsborgerskap, og årsstatistikken for flytting til og fra Norge har blitt bedre.

Det har også vært et mål å få til forbedringer i den eksisterende, ordinære befolkningsstatistikken som utføres mer eller mindre rutinemessig. Tabeller i NOS Befolkningsstatistikk Hefte III og i Ukens statistikk-meldinger blitt skiftet ut, forbedret eller lagt til. Generelt har rådgiverfunksjonen vært vellykket, f.eks. ved utarbeidelse av meldinger i Ukens statistikk. Bidrag til Historisk statistikk bør også nevnes i denne forbindelse.

1997 og senere: Den framtidige utviklingen må nå ses i sammenheng med overgangen til nytt befolkningsstatistikksystem. Selv uten en slik overgang ville det vært nødvendig å drøfte den innvandrrelaterte statistikkens plass i befolkningsstatistikkenes produksjon og publisering.

2.3.3. Samordning av den innvanderrelaterte statistikken i SSB

Dette delmålet begrenser seg til det å være en aktiv part i utviklingen av innvanderrelaterte statistikk i SSB (utenom befolkningsstatistikken). Det har vært arbeidet aktivt ved både personlig kontakt med den enkelte statistikkprodusent, møter og utsendelse av rundskriv/retningslinjer/erfaringsnotater, men også ved å be om artikkelutkast og notater for så å kommentere disse.

Et spørsmål er om det for samordningens skyld burde vært gjort mer for aktivt å slå fast en del prinsipper og standarder for innvanderstatistikk i SSB. Tankegangen var her at ingen hadde den erfaringen som skulle til for å kunne låse fast standarder i ett og alt, og at vi alle måtte få lov til å prøve ut forskjellige løsninger. Etter flere år med innvanderstatistikkprosjektet har vi imidlertid nå fått så mye erfaring at vi med større sikkerhet kan slå fast visse standarder. Dette arbeidet kan ikke imidlertid ikke gjøres en gang for alle - det må følges opp kontinuerlig.

1997 og senere: Utvikling av sektorvise innvanderstatistikker i SSB kan skje uten noen sentral pådriverfunksjon, men aktiv samordning oppnås bare ved at noen har det som oppgave. Uten en viss sammenholdende kraft er det en fare for at den innvanderrelaterte statistikken blir noe sprikende.

2.3.4. Annet innvanderrelatert statistikkarbeid i SSB

Det følgende er en oversikt over temaer som det har blitt arbeidet med i SSB. Under noen av punktene er det tatt med tilleggsopplysninger. Mer informasjon fås også i vedlegget over publisering av innvanderrelatert statistikk. For å lette bruken av oversikten er det påført etternavn som stikkord.

1. Bruk av demografifaglig kompetanse

Punktene skiller seg litt ut ved at det ikke står for et bestemt prosjekt. Bak formuleringen skjuler det seg arbeid som ble foretatt av Lars Østby fram til mai 1995. Dette omfatter både faglig veiledning, prosjektinitiering, kontaktvirksomhet og egne arbeider ellers.

2. Holdninger til innvandring og innvandrere

Fire spørsmål er stilt i omnibusundersøkelsen hvert år fra og med 1993. (Blom)

3. Arbeidsmarked

(Kjelsrud og Sivertsen)

Temaer som har blitt fullført:

- Konsentrasjon av innvandrere i arbeidsmarkedet..
- Bruk av innvandreres kompetanse.
- Kvartalsvis ledighetsstatistikk. Er nå løpende.
- Sysselsettingsbudsjett.
- Løpende sysselsettingsstatistikk.
- Fra utdanning til arbeid. Prosjektet er godt i gang.
- Innvandrere som selvstendige næringsdrivende. Kommer til å gli inn i den ordinære statistikken.
- Sysselsetting i familiebedrifter. Er ikke gjennomført ennå pga. manglende prioritering

4. Utdanning

Før selve Innvandrersstatistikkprosjektet (i 1991) kom i gang ble det gjennomført et prosjektet for å samle inn data om innvandreres utdanning fullført i utlandet. Senere har det blitt bevilget noe til tabellkjøringer på grunnlag av disse dataene (E. Vassenden). Etter den tid har det kommet mange nye innvandrere. En innsamlingsordning av utdanningsdata for disse og framtidens innvandrere bør være et helt sentralt mål i tida framover og en viktig forutsetning for å kunne nyttiggjøre seg bedre andre statistiske opplysninger.

5. Uførepensjon
Finansiert av KAD. (Lajord og Flittig)
6. Bokkonsentrasjon i Oslo
Finansiert av KAD (Blom)
7. Innenlandske flyttinger
Finansiert av KAD (Sørli)
8. Sosialhjelp
(Osmunddalen og Kalve)
- Sosialhjelpsbruk. Ferdig
- Sosialhjelpsutbetalinger. Ferdigstilling våren 1997
Arbeidet som gjøres for 'Beregningsutvalget for kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktinger og personer med opphold på humanitært grunnlag' bør også nevnes i denne forbindelse.
9. Flyktingkull i arbeid, utdanning eller sosialhjelp.
Finansiert av KAD (Blom)
10. Innvandreres levekår 1996
Undersøkelsen er en tilleggsundersøkelse til Levekårsundersøkelsen 1995. Datainnsamlingen har pågått i 1996. Analysearbeidet skal gjøres i 1997.
11. Valgundersøkelse
Utenlandske statsborgere og kommunestyre- og fylkestingsvalget 1991 og 1995. I sin helhet finansiert av KAD. (Faye og Dale)
12. Inntekt
Mye generelt grunnlagsarbeid har foregått i de siste årene (oppbyggingen av Innteksregisteret). Høsting av gevinsten begynte i 1995. Ikke noe er finansiert av KAD før nå i det siste. (Kirkeberg)
13. Kriminalitet
En del utviklingsarbeid har foregått i de siste årene for å legge innvandereropplysninger inn på filene og for å finne mer ut av kriminalitet begått av ikke bosatt personer kontra bosatte. Ikke noe er finansiert av KAD. (Haslund og Birkelund)
14. Samfunnsøkonomi
- Kostnader og verdiskaping. SSB utarbeidet prosjektskriv, og har levert data til andre forskningsinstitusjoner.
- Personmodeller.
- Kommunaløkonomi (i praksis Rattsø-utvalget).
- 'Velferd og samfunn'. SSB har levert skisser for flere mulige prosjekter som inngår i dette forskningsprogrammet.
15. Returnigrasjon

Prosjektet er satt i gang i september 1996 og blir ferdig første halvår 1997. (Tysse)

Ressurstildelingen til de enkelte statistikkområdene har til dels vært styrt av hva som har hørt under KADs direkte ansvarsområde (generelle emner, integrering, arbeid, valg mv.) og hva som har ligget under andre departementer. Av den grunn har det blitt bevilget relativt mer til f.eks. arbeidsmarkedsstatistikk og mindre til utdanningsstatistikk.

Generelt er det en viktig problemstilling hvordan en kan få bevilgningene mer tilpasset en overordnet prioritering. Dette vil neppe lykkes før andre aktuelle sektorer tar noe av det finansielle ansvaret for sin del av oppgavene.

1997 og senere: Status mht. framtidige behov og muligheter varierer mye fra den ene statistikken til den andre. Utdanning er et sentralt felt med store huller i datagrunnlaget (manglende opplysning om den utdanning innvandrere har med seg fra utlandet).

En del utfordringer vil bli tatt opp i forbindelse med Fob2000 (f.eks. utdanning, arbeid, inntekt o.l.), mens slike ting som holdninger til innvandrere, innenlandske flyttinger, kriminalitet og samfunnsøkonomi må vurderes på eget grunnlag. Et nytt statistikkfelt en kan forvente i forbindelse med Fob2000 er boligforhold. Ellers vil en del temaer kunne bli viet spesiell oppmerksomhet i forbindelse med Fob2000, selv om de reint datamessig ikke er avhengig av folketellingsprosjektet (dette gjelder f.eks. GIS - geografiske informasjonssystemer).

2.4. Gi informasjon og yte tjenester internt og eksternt

2.4.1. Henvendelser fra brukere

Bedømt ut fra henvendelsene til SSB utgjør dette hovedtyngden av brukerne av innvandrrelatert statistikk (tilfeldig sortert):

hovedfagsstudenter innenfor samfunnsfag,

studenter som skriver semesteroppgave,

forskere,

privatpersoner som interesserer seg spesielt for innvandrings spørsmål (og som kanskje skriver leserbrev til avisene),

media (både aviser og kringkasting) som trenger bakgrunnsinformasjon eller interessant materiale å utgi,

freelancere av forskjellig slag (forfattere, lærebokforfattere, journalister, forskere (i vid mening) og

utredere delvis med en viss tilknytning til utlendingsforvaltningen),

UDI-ansatte (særlig Informasjonsavdelingen),

kirkelige ansatte og andre som føler et visst ansvar for å ta seg av innvandrere,

antirasistiske organisasjoner,

innvandrere- og flyktningkontorer i kommunene,

KAD og de andre departementene (først og fremst Justisdepartementet., Sosialdepartementet, Kirke-,

utdannings- og forskningsdepartementet, Barne- og familiedepartementet og Finansdepartementet),

politiske partier,

politiske ungdomsorganisasjoner,
utenlandske ambassader.

Henvendelsene har for det meste vært knyttet til befolkningsdelen av innvandrerstatisikken, men mange har ofte ønsket annen sektorstatistikk samtidig. I slike tilfeller har det altså vært en kontaktperson som kunne veilede litt om hva som fantes og ev. sette over til rette vedkommende. Det har ikke vært snakk om at en person kunne svare på alt. En slik veiledende kontaktpersonfunksjon i SSB var et av momentene som ble nevnt i de første planene for innvandrerstatisikkprosjektet.

I Innvandrerstatisikkprosjektets første fase var det nok en forventning om at spesielt forskere skulle benytte seg av ordningen med en hovedkontakt i SSB for innvandrerstatisikk, men det skjedde ikke de første årene. De har imidlertid kommet sterkt i løpet av det siste året.

Det er vanskelig å regulere omfanget av henvendelser, og det er heller ikke i innvandrerstatisikkens snevre interesse å unngå dem, særlig ikke fra folk som bidrar med informasjon og synspunkter. Omfanget av henvendelser har gått i bølger, og i perioder har dette gått på bekostning av produksjon og planlegging. Vanlige henvendelser besvares også direkte av befolkningsstatistikkens brukertjeneste. Generelt tas en god del av henvendelsene over SSBs ordinære budsjett, men ikke alt.

1997 og senere: Interessen for innvandrerspørsmål antas å forbli høy. SSB må være innstilt på at det kommer slike henvendelser også i framtida, og for de som henvender seg om tverrsektoriell innvandrerstatisikk bør det være en hovedkontaktperson. Vi forutser økt interesse for data fra alle brukergrupper nevnt foran.

2.4.2. SSB-intern faglig veiledning

Prosjektleder har delvis utviklet seg til å bli en veileder for produksjon av innvandrrelatert statistikk i SSB. Dette har skjedd hovedsakelig av to grunner: 1) Sentrale grunnlagsdata har blitt produsert ett sted og så spredd til all personstatistikk i SSB, noe som har medført tilsvarende behov for å informere om disse dataene, og 2) bare én person har i den grad hatt sin oppmerksomhet knyttet bare til innvandrrelatert statistikk, og har følgelig hatt erfaringer innenfor dette feltet som mer sektororienterte statistikkprodusenter ikke har hatt.

I den første fasen var den faglige veiledningen konsentrert mest om filer og variabler. Senere har brukernes skriving økt på, slik at den faglige veiledningen nå foregår ved gjennomlesning og kommentering av artikkel- og rapportutkast, og da fortrinnsvis gripe fatt i bruk av begreper og betegnelser, innvandrerstatisiske synsvinkler, forholdet til beslektede fagområder o.a.

1997 og senere: Noe informasjonvirksomhet må fortsette uansett. Dette gjelder den informasjonsplikten som følger med det å produsere sentrale grunnlagsdata for resten av SSB. Spørsmålet er hva som skal skje med de samordningsoppgaver som går ut over dette. Behovet for ekstra innsats er nok størst i perioder når det arbeides med fellespublikasjoner (f.eks. Sosialt utsyn).

2.4.3. Internasjonal rapportering og internasjonalt samarbeid

Dette feltet var egentlig ikke noe mål i Innvandrerstatisikkprosjektet, men det har vist seg at det likevel er en del av arbeidet som hører med. Omfanget av både rapportering og møtevirksomhet har langt oversteget det vi så for oss tidlig i ISP-perioden. Utgiftene har vært dekket av statsoppdraget, men det har kostet tid og oppmerksomhet. **Det bør legges til at dette arbeidet har tilført ISP mye av faglig inspirasjon, og motsatt har ISP styrket det norske bidraget i det internasjonale arbeidet.** Det er særlig organisasjonene ECE, Eurostat og OECD (tabeller til «SOPEMI-rapporten») som er verdt å nevne i denne forbindelse.

I forbindelse med internasjonal rapportering har kontakt med utlendingsforvaltningen vært viktig. I 1996 har SSB fått 150 000 kr fra Eurostat til et prosjekt for å utrede ulike spørsmål om landlister og -koder. Dette prosjektet må sies å være et resultat av inngående arbeid med innvandrrelatert statistikk i lang tid. Det er verdt å merke seg at norsk innvandrrelatert statistikk ligger langt framme internasjonalt, bl.a. på grunn av den gode tilgangen på registre med fødselsnummer.

1997 og senere: Den internasjonale interessen for feltet innvandrerstatisikk vil uten tvil vare ved, og det vil også i framtida være behov for en person som kan være norsk kontakt/ekspert. Omfanget vil variere. Det bør bl.a. foretas en vurdering av hvor viktig det er å påvirke beslutninger som vil kunne ha betydning for framtidige rapporteringsforpliktelser (særlig knyttet til EØS-avtalen).

2.5. Publisering av analyser og statistikk

I innvandrerstatisikkprosjektet ble det i begynnelsen satset mest på å forbedre «grunnmuren», mens publisering da ble nedprioritert. Nå når dataene ligger bedre til rette for å lage statistikk, er det større muligheter for å publisere mer innvandrrelatert statistikk. Dette er en gevinst som ikke har blitt tatt ut fullt ut ennå.

Prosjektet vil avrunde sitt arbeid med en egen publikasjon om innvandring og innvandrere. Den vil komme ut i begynnelsen av 1997. Det er også planlagt å lage en engelsk utgave.

Viktigste publisering av befolkningsstatistikk ellers har vært meldinger i Ukens statistikk, SOPEMI-tabeller (rapporter til OECD) og Samfunnsspeilets temanummer (nr 2-95). Særlig den sistnevnte publikasjonen har blitt mye brukt. Statistikk har også blitt publisert ved at den har inngått i NOS-publikasjoner (Historisk statistikk, Statistisk årbok, NOS Befolkningsstatistikk Hefte III), internasjonale statistikkpublikasjoner og ulike artikler, notater, bøker og avisartikler utgitt i Norge. Fra andre statistikkområder har det tilsammen kommet en rekke med publikasjoner. Det viktigste vises for øvrig i vedlegg 2.

1997 og senere: På kort sikt er hovedspørsmålet hvordan en skal sikre en årlig løpende publisering av statistikker og sentrale nøkkeltall som hittil først og fremst har eksistert som utviklingsoppgaver i innvandrerstatisikkprosjektet. Noe vil «komme av seg selv» fordi det allerede er godt innarbeidet i den samlede statistikkproduksjonen, men det gjelder ikke alt. Statistikker som krever ekstra mye grunnlagsarbeid (f.eks. statistikk over innvandringsgrunner) må bevisst prioriteres for at den skal bli utgitt. Ett av svarene på publiseringsspørsmålet kan muligens finnes i det system for

levetårssrapportering som SSB legger opp til for framtida (med temaroterende undersøkelser som en viktig datakilde).

På litt lengre sikt vil det bli et viktig spørsmål om en hovedpublikasjonen for innvanderrelatert statistikk og -analyse skal produseres på nytt om noen år.

3. Organiseringen

Innvandrerstatistikkprosjektet har vært ledet av ei styringsgruppe som i hovedsak har bestått av 3 personer fra SSB, 2 fra KAD og 1 fra UDI. Når det har vært aktuelt har flere personer fra SSB inngått. Hyppigheten på møtene har variert. Fra mars 1992 til juni 1996 har det blitt holdt 16 møter. Mellom møtene har det i perioder vært mye telefonisk kontakt.

Styringsgruppa har befattet seg mest med de sentrale data- og statistikkutviklingsoppgavene og overordnede problemstillinger. Det har vært holdt egne møter i forbindelse med de oppdragene som har vært finansiert av KADs oppdragsmidler.

I tillegg til å fungere som styringsorgan har styringsgruppa delvis også fungert som referansegruppe og som kontaktforum. Erfaringen sier at det hadde vært nyttig med en SSB-intern referansegruppe. Funksjonen som kontaktforum har antakelig bare hatt positive sider. Verken referansegruppe- eller kontaktforumsfunksjonen har «konkurrert» med parallelle ordninger.

Når det gjelder styringsfunksjonen derimot, vil det alltid være et spørsmål hvordan den kan innpasses i det ordinære styringssystemet i SSB. Dette er en større diskusjon som ikke kan tas opp her. Generelt har styringsgruppa fungert best i saker som den hadde noenlunde direkte rådighet over, mens tilfeller som innebar at mye måtte endres internt i SSB, var det vanskeligere for styringsgruppa å få gjort noe med.

Styringsgruppa lykkes ikke med å trekke inn andre departementer enn KAD.

Innvandrerstatistikkprosjektet har vært en ordning med at en ekstern oppdragsiver (et departement) finansierer et stort flerårig utviklingsprosjekt i SSB (i motsetning til finansiering over statsoppdraget).

Eksterne oppdragsgivere er i seg selv ikke noe spesielt for SSB, og flerårige større prosjekter er heller ikke ukjent, men kombinasjonen av alt dette har vært sjeldnere. SSB bør påse at erfaringene fra en slik organisering vil bli tatt vare på i det videre arbeidet.

4. Konklusjoner

- Styringsgruppa er i hovedsak fornøyd med det som er oppnådd i Innvandrerstatisikkprosjektet, sett i forhold til de målene prosjektet satte seg og de ressursene som er nedlagt. Det er nå lagt et godt fundament for framtidig arbeid med innvandrrelatert statistikk i SSB. Fordi det etter alt å dømme vil være et klart behov for innvandrerstatisikk også i årene framover, må arbeidet med denne statistikken fortsette.
- Styringsgruppa anbefaler imidlertid at Innvandrerstatisikkprosjektet i sin nåværende form avrundes ved utgangen av 1996. Videre innsats bør avtales årlig mellom SSB og KAD (ev. også andre departementer) i form av rammeavtaler.
- Styringsgruppa anbefaler at SSB fortsetter å ha en person med ansvar for ekstern kontakt og intern koordinering på feltet innvandrrelatert statistikk.
- Styringsgruppa ser fortsatt et potensiale i forbedringer av den løpende statistikken, organiseringen av data og publisering. Mulighetene for forskning og analyse er på langt nær utnyttet. Det svakeste punktet i den innvandrrelaterte statistikken er de manglende utdanningsopplysninger for personer som har innvandret etter 1991, og ellers mangelen på longitudinelle data.
- For øvrig vil det i SSB i årene framover komme nye former for datainnsamling og -utnyttelse som vil kunne bidra til en bredere innvandrrelatert statistikk. I første omgang gjelder dette særlig løpende levekårsrapportering med data fra temaroterende utvalgsundersøkelser, og på litt lengre sikt prosjekter i tilknytning til Folke- og bolig telling 2000. En innvandrerstatisisk utnyttelse av disse nye kildene bør etter hvert skje.
- Styringsgruppa anbefaler at SSB løpende observerer valget av innvandregruppering.

Vedlegg 1. Prosjekter i SSB finansiert av KAD i tidsrommet 1991-96

1991	
Innvandrerstatistikkprosjektet	200 000
1992	
Innvandrerstatistikkprosjektet	500 000
1993	
Innvandrerstatistikkprosjektet inkl. deltakelse i Omnibusundersøkelsen (holdninger til innvandring og innvandrere)	500 000
Innvandrere og uføretrygd	120 000
Innvandrere og bokonsentrasjon - forprosjekt	193 000
1994	
Innvandrerstatistikkprosjektet inkl. deltakelse i Omnibusundersøkelsen (holdninger til innvandring og innvandrere)	500 000
Innvandrere og bokonsentrasjon	435 000
Flyktningkull i arbeid og på sosialhjelp	202 500
Innvandrere og arbeidsmarkedsstatistikk	150 000
Flyktninger og arbeidsmarkedet 2. kvartal 1993	75 000
Innvandrere og utdanning	60 000
1995	
Innvandrerstatistikkprosjektet inkl. deltakelse i Omnibusundersøkelsen (holdninger til innvandring og innvandrere)	500 000
Innvandrere og sosialhjelp 1987 - 1993	223 160
Innvandrere og levekår 1996	900 000
Innvandrere og arbeidsmarkedsstatistikk (Fra utdanning til arbeid, Konsentrasjon av innvandrere i arbeidslivet, og Ekstratabeller i kvartalsvis ledighetsstatistikk)	315 000
Flyktninger og arbeidsmarkedet 2. kvartal 1994	27 000
Innvandrere og lokalvalg	270 000
1996	
Innvandrerstatistikkprosjektet inkl. deltakelse i Omnibusundersøkelsen (holdninger til innvandring og innvandrere)	500 000
Innvandrere og levekår 1996	2 750 000
Innvandrere og sosialhjelpsutbetalinger	270 000
Returmigrasjon	227 000
Sekundærflyttinger	2 000
Innvandrere og arbeidsmarkedet	51 200
Diverse data om samfunnsøkonomi	150 000
Tilsammen bevilget i tidsrommet 1992-96:	9 393 860

Bevilgninger til sekretariatet for Beregningsutvalget og dataarbeid er ikke tatt med.

Vedlegg 2. Publisert innvandrerstatisikk i Statistisk sentralbyrå 1992-1996

Denne litteraturhenvisningen omfatter hovedsakelig artikler o.l som er publisert i SSB med hovedvekt på innvandring og/eller innvandrere. Imidlertid er det også til en viss grad tatt med noen reine tabellsamlinger. Artikler utgitt i Samfunnsspeilet av andre enn SSB-ansatte regnes ikke her som utgitt i SSB.

Oversikten er sortert etter synkende utgivelsesår, og dernest etter statistikkområde. Innrykket tekst er tilleggsinformasjon av objektiv art.

1996 tom. 19. september

Befolkning

Blom, Svein: Økt bokonsentrasjon blant innvandrerne i Oslo fra 1988 til 1995. Oslo-Speilet, nr. 1, februar 1996, årgang 6. Oslo kommune 1996. 4 s.

Statistisk sentralbyrå: Innvandrerbefolkningen er på 220 000. Flere utenlandsfødte enn tidligere antatt. Ukens statistikk 1/96.

Utarbeidet av Kåre Vassenden.

Statistisk sentralbyrå: Statistisk årbok 1996.

Noen tabeller om flyttinger til og fra Norge. En tabell hver med hhv. utenlandske statsborgere, statsborgerskapsendringer, asylsøkere og flyttinger.

Arbeidsmarked

Drevdal, Ståle og Morten Kjelsrud: Bruk av innvandreres kompetanse i arbeidslivet. Notater 96/28, Statistisk sentralbyrå. 149 s.

Inneholder mange tabeller.

Grunntabeller. Arbeidsmarkedsstatistikk for innvandrere og utenlandske statsborgere 4/95. Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk, Statistisk sentralbyrå. 4. kvartal 1995.

Kjelsrud, Morten: Innvandrere i Norge: Høyt utdannet, men lite etterspurt arbeidskraft? Samfunnsspeilet 2/96. 8 s.

Sivertsen, Jan Erik: Konsentrasjoner av innvandrere på arbeidsmarkedet. Samfunnsspeilet 2/96. 7 s. Statistisk sentralbyrå: Vekst i sysselsettingen blant innvandrere. Ukens statistikk 35/96.

Utarbeidet av Morten Kjelsrud og Jan Erik Sivertsen.

Sosialhjelp

Osmunddalen, Åne og Trygve Kalve: Bofaste innvandreres bruk av sosialhjelp 1987-1993. Rapporter 96/4, Statistisk sentralbyrå 1996. 33 s.

Tverrfaglig

Blom, Svein: Inn i samfunnet? Flyktningkull i arbeid, utdanning og på sosialhjelp. Rapporter 96/5, Statistisk sentralbyrå 1996. 84 s.

Valg

Faye, Arne: Utenlandske statsborgere og kommunestyrevalget 1995: Dokumentasjonsrapport. Notater 96/16, Statistisk sentralbyrå. 38 s.

1995

Befolkning

Blom, Svein: Innvandrere og bokonsentrasjon i Oslo. Rapporter 95/32, Statistisk sentralbyrå 1995. 125 s.

Blom, Svein og Kirsti Huserbråten: Økt bokonsentrasjon blant innvandrere i Oslo. Samfunnsspeilet 2/95. 5 s.

Keilman, Nico: Hver 4. nordmann fjernkulturell bakgrunn om 100 år. Samfunnsspeilet 2/95. 3 s.

NOS Befolkningsstatistikk 1993. Hefte III Oversikt. Statistisk sentralbyrå 1994.

11 tabeller med statsborgerskap e.l. som variabel. I tillegg 8 tabeller med flytting til og fra utlandet.

NOS Historisk statistikk 1994. Statistisk sentralbyrå 1995.

Minst 5 tabeller med relevans for innvandring/innvandrere.

Skiri, Halvard: Nå vokser det enkelte årskull med årene. Samfunnsspeilet 4/95. 5 s.

Statistisk sentralbyrå: Ny statistikk som forteller om innvandringsgrunner. Ukens statistikk 10/95. Utarbeidet av Kåre Vassenden.

Statistisk sentralbyrå: Halvparten av 90-tallets innvandrere er flyktninger. Ukens statistikk 10/95. Innvandringsgrunner, 1990-1993. 4 sider med tabeller. Utarbeidet av Kåre Vassenden.

Statistisk sentralbyrå: 54 000 flyktninger i Norge. Ukens statistikk 10/95.

Flyktninger, 1. januar 1994. 4 sider med tabeller. Utarbeidet av Kåre Vassenden.

Statistisk sentralbyrå: Minifakta om Norge 1995-96. 21. utgave. Utgitt av Statistisk sentralbyrå i samarbeid med Det Kgl. Utenriksdepartement. Oslo. Redaksjonen avsluttet 1.11.95.

1 tabell med utenlandsfødte.

Sørli, Kjetil: Innvandreres flyttemønster. NFRs programseminar om innvandrere, Voksenåsen 16-17/2 1995

Sørli, Kjetil: Innvandrere på flyttefot i Norge. Samfunnsspeilet 2/95. 5 s.

Vassenden, Kåre: Over 200 000 innvandrere i Norge. Samfunnsspeilet 2/95. 5 s.

Østby, Lars: Norges befolkning gjennom 200 år. Samfunnsspeilet 4/95 ekstrasnummer. 12 s. Noen avsnitt om innvandring/innvandrere.

Arbeidsmarked

Kjelsrud, Morten og Jan Erik Sivertsen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 2. kvartal 1993. Rapporter 95/3. Statistisk sentralbyrå.

Sivertsen, Jan Erik: Høy arbeidsledighet blant innvandrere. Samfunnsspeilet 2/95. 6 s.
Statistisk sentralbyrå: Vekst både i ledighet og sysselsetting blant innvandrere. Ukens statistikk 48/94.

Trygd

Lajord, Jorunn og Else Flittig: Innvandrere og uførepensjon. Notater 95/20, Statistisk sentralbyrå 1995. 49 s.

Inntekt

Kirkeberg, Mads Ivar: Innvandrere og inntekt - fra hjelp til selvhjelp? Samfunnsspeilet 2/95. 5 s.
Sosialhjelp

Osmunddalen, Åne og Trygve Kalve: Sosialhjelpsbruk blant innvandrere. Samfunnsspeilet 3/95. 6 s.

Kriminalitet

Haslund, Ulla: Innvandrere og kriminalitet. Samfunnsspeilet 2/95. 6 s.

Valg

Faye, Arne: Utenlandske statsborgere og kommunestyrevalget 1991 (I): Valgferden preges av hjemlandet. Samfunnsspeilet 2/95. 5 s.

Dale, Trine: Utenlandske statsborgere og kommunestyrevalget 1991 (II): Mest informasjon gjennom personlig kontakt. Samfunnsspeilet 2/95. 4 s.

Holdninger

Blom, Svein: Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk. Spørsmål i SSBs omnibus i mai/mai/juni 1995. Notater 95/49, Statistisk sentralbyrå 1995.

1994*Befolkning*

Blom, Svein: Innvandrere og bokonsentrasjon. Rapport fra forprosjekt for Kommunal- og arbeidsdepartementet, Innvandringsavdelingen. Notater 94/4. Statistisk sentralbyrå, Avdeling for personstatistikk/Seksjon for demografi og levekår. 97 s.

Juvkam, Dag: Hva er Europa? Samfunnsspeilet 3/94. 3 s.

Klargjør hvordan Europa kan være definert, bl.a. i statistikk.

NOS Befolkningsstatistikk 1993. Hefte III Oversikt. Statistisk sentralbyrå 1994.

11 tabeller med statsborgerskap e.l. som variabel. I tillegg 7 tabeller med flytting til og fra utlandet.

Statistisk sentralbyrå: 5 prosent er født i utlandet. Ukens statistikk 31-32/94.

Befolkningen etter fødeland 1. januar 1994. 21 sider med tabeller. Utarbeidet av Kåre Vassenden.

Statistisk sentralbyrå: Nye tall for innvandrerbefolkningen. Ukens statistikk 23/94.

Innvandrerbefolkningen 1. januar 1993. Gir en kort presentasjon av den nye standard for innvandrergruppering. 15 sider med tabeller. Utarbeidet av Kåre Vassenden m.fl.

Sørli, Kjetil: Unge innvandreres flytting i Norge. 15 årskull fulgt fra 1976 til 1991. Norsk institutt for by- og regionforskning, NIBR Rapport 1994:5. Oslo, mai 1994. 78 s

Sørli, Kjetil: Innvandrerne og flyttemønsteret. Regionale trender 1/94. NIBR

Østby, Lars: EU-medlemskap får liten betydning for innvandringen. Samfunnsspeilet 3/94. 6 s.

Arbeidsmarked

NOS Arbeidsmarkedsstatistikk 1993. Hefte I Hovedtall. Statistisk sentralbyrå 1994.

4 tabeller over arbeidstakere som er innvandrere pr. 2. kvartal 1993. 2 tabeller over registrerte arbeidsløse innvandrere ved utgangen av mai 1993.

Grunntabeller. Arbeidsmarkedsstatistikk for innvandrere og utenlandske statsborgere. Seksjon for arbeidsmarked, Statistisk sentralbyrå. 2/94. 2. kvartal 1994.

Valg

Dale, Trine og Arne Faye: Utenlandske statsborgere og Kommunestyre- og fylkestingsvalget 1991. Rapporter 94/15, Statistisk sentralbyrå 1994. 100 s.

Holdninger

Blom, Svein: Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk. Spørsmål i SSBs omnibus i september 1994. Notater 94/27, Statistisk sentralbyrå 1994

Annet

Beregningsutvalget for kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag: Kommunenes utgifter i 1993 til bosetting og integrering av flyktninger og personer med oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Oslo, juni 1994.

Beregningsutvalgets sluttrapport - juni 1994. 77 s. pluss vedlegg.

Utarbeidet av Ruth A. Andersen

1993

Befolkning, generelt

NOU Levekår i Norge

Sevaldson, Per: Hvor mange innvandrere. I Per Bakke og Per Saugstad (red.): Innvandring. Fakta og problemer. Ad Notam Gyldendal 1993

Sevaldson, Per: Framskrivning av innvandrer tall. I Statistikk utan gränser. 19:e Nordiska statistikermøtet Reykjavik 1992. 61 Nordisk statistisk skriftserie, Reykjavik 1993.

Østby, Lars: Innvandrernes levekår. I Sosialt utsyn 1993. Statistiske analyser, 1, Statistisk sentralbyrå 1993.

Østby, Lars: Fri flyt av flyktninger - eller «Festung Europa» i Norgreen et. al. (red): Norge, EF og distriktspolitikken, s. 102-122. ODH Info-serie 87/93. Rapport fra landskonferansen for tiltaksarbeid. Lillehammer 1993.

Østby, Lars: Flytting, flyktninger og «Festung Europa». I Astri Surkhe og Svein Gjerdåker (red.): Dagens folkevandringer - berører de oss. Cappelen, Oslo, 1993.

Østby, Lars: Nordens befolkningsutvikling i et Europa i forandring. I Statistisk utan gränser. 19:e Nordiska statistikermötet, Reykjavik 1992. Nordisk statistisk skriftserie 61. Reykjavik, 1993.

Østby, Lars: Fattigdom, flyktningestrømmer og Festung Europa. Plan og Arbeid, nr. 2/3, 30-35, 1993.

Arbeidsmarked

Kjelsrud, Morten: Utvikling av arbeidsløshetsstatistikk for innvandrere / utenlandske statsborgere. Notater 93/12, Statistisk sentralbyrå. 31. mars 1993

Statistisk sentralbyrå: Høy arbeidsledighet. Innvandrerne i Norge har langt høyere ledighet enn nordmenn. Innvandrere og arbeidsmarkedet pr. 2. kvartal 1992 og 1993. Ukens statistikk 46/93. 1 tekstsider, 7 tabeller. Utarbeidet av Jan Erik Sivertsen og Morten Kjelsrud.

Statistisk sentralbyrå: Innvandrerens arbeidsplasser: Fra renovasjon og rengjøring til olje- og gassutvinning. 2. kvartal 1993. Ukens statistikk 47/93. 1 tekstsider. Utarbeidet av Jan Erik Sivertsen og Morten Kjelsrud.

Seksjon for arbeidsmarked, Statistisk sentralbyrå: Grunntabeller. Arbeidsmarkedsstatistikk for innvandrere og utenlandske statsborgere. 2. kvartal 1992 og 1993. 38 tabeller. Utarbeidet av Jan Erik Sivertsen og Morten Kjelsrud.

NOS Arbeidsmarkedsstatistikk 1992. Statistisk sentralbyrå 1993. 4 tabeller over arbeidstakere som er innvandrere pr. 2. kvartal 1991.

Utdanning

Vassenden, Elisabetta: Elevstrømmer i videregående utdanning. I Sosialt utsyn 1993. Statistiske analyser, 1, Statistisk sentralbyrå 1993.

Holdninger

Blom, Svein: Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk. Spørsmål i SSBs omnibus juni 1993. Notater 93/38. Statistisk sentralbyrå 1993

Skånvik, Anne-Sissel: Motstand mot innvandring: Interessekonflikt eller samfunnsprotest? Samfunnsspeilet nr. 1 1993. S. 10, 4 s.

1992

Befolkning

Sevaldson, Per: Growth and structure of immigrant populations. In Papers from Central Bureau of Statistics presented at 10th Scandinavian Demographic Symposium Lund, Sweden August 12-14, 1992, Arbeidsnotat fra avdeling for personstatistikk 4/1992 Del 2. SSB 1992

Østby, Lars: International migration to Norway 1990. Report for the Continuous Reporting System of Migration of OECD (SOPEMI). Arbeidsnotat fra avdeling for personstatistikk 5/1992. Working papers from Department for Statistics on Individuals and Households, Population and Living Conditions 1/1992. Central Bureau of Statistics.

Østby, Lars: International migration to Norway, 1991. Report for OECD. Arbeidsnotat fra avdeling for personstatistikk 5/1992.

Østby, Lars: Trenger Norge innvandring? I Long Litt Woon (red.): Fellesskap til besvær? Universitetsforlaget, Oslo 1992.

Østby, Lars: Nordens befolkningsutvikling i et Europa i forandring. Paper for NSS-møtet på Island i juli 1992.

Arbeidsmarked

Kjelsrud, Morten: Arbeidsmarkedet: Innvandrerne rammes hardest av lavkonjunkturen. Samfunnspeilet 1/92. S. 27, 3 s.

Utdanning

Vassenden, Elisabetta: Store forskjeller i utdanningsveier for utenlandske barn. Samfunnsspeilet, 1, side 29-30. Statistisk sentralbyrå 1992

Annet

Beregningsutvalget for kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag: Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer med oppholdstillatelse på humanitært grunnlag i 1991. Oslo, mai 1992.

Vedlegg 3. Avtalen mellom KAD og SSB

Avtale mellom Kommunaldepartementet (KOM) og Statistisk sentralbyrå (SSB) om utvikling av innvandrrelatert statistikk.

1 Formål

Denne avtalen har som formål å styrke arbeidet med innvandringsstatistikk i SSB. Spesielt skal grunnlaget for denne statistikken gjennomgås, og mulige tiltak for forbedring iverksettes.

2 Innhold

Notatet "Samarbeid mellom Kommunaldepartementet og Statistisk sentralbyrå om utbygging av innvandrersstatistikk" (LØs, 7/9-91) beskriver nærmere det arbeidet som skal utføres innen rammen av denne samarbeidsavtalen. Prioriteringen av hvilke felter det til enhver tid skal legges vedt på, skjer i en styringsgruppe hvor KOM oppnevner 3 medlemmer, hvorav 1 fra Utlendingsdirektoratet, og SSB 3 medlemmer, leder inklusive.

3 Omfang

Kommunaldepartementet bidrar med inntil 500 000 kroner i årene 1992-96, og for 1991 overføres et tilskudd på inntil 200 000 kroner. Kommunaldepartementets tilsagn gis under forutsetning av at Stortinget stiller de nødvendige bevilgninger til disposisjon.

Utgifter utover denne rammen (f.eks. store EDB-kostnader) må det søkes særskilt om.

Det er ønskelig og åpent for at andre brukere av innvandrersstatistikk knytter seg til arbeidet gjennom å bidra økonomisk. Styringsgruppen skal arbeide for å få til dette.

SSB forplikter seg til å føre regnskap for midlene, som revideres på lik linje med SSBs øvrige bruk av budsjettmidler. Departementet og Riksrevisjonen forebeholder seg retten til å føre kontroll med at midlene brukes i samsvar med forutsetningen for bevilgningen. Regnskap og budsjett oversendes departementet årlig.

4 Organisering

En erfaren befolkningsstatistiker vil ha det løpende ansvaret for prosjektet. SSBs demografiske ekspertise vil delta i planleggingen, og i drøftinger underveis. Etterhvert som det statistiske grunnlaget blir etablert, skal personer med kompetanse på de enkelte øvrige saksområdene trekkes inn som supplement til det befolkningsstatistiske.

Prosjektet ledes av den styringsgruppen som omtales i avtalens punkt 2. Gruppen forutsettes å møte 1-2 ganger årlig. Gruppen skal, innenfor de rammene som er lagt, drøfte prioriteringer og veivalg.

5 Rapporter

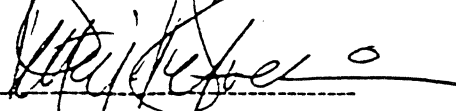
KOM skal ha inntil 20 eks. av de publikasjoner etc. som produseres innenfor rammen av dette arbeidet.

~~(se 3- omfang siste setning.)~~

Avtale er utstedt i 2 likelydende eksemplarer, hvorav partene beholder ett hver.

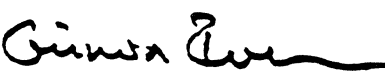
Oslo, 20/11 1991

For Kommunaldepartementet

Petter Drefvelin

For Statistisk sentralbyrå

Gunvor Iversen

Vedlegg 4. Notat av 7/9-91

LØs, 7/9-91 (kommdept.utl)

NOTAT

Samarbeid mellom Kommunaldepartementet (KOM) og Statistisk sentralbyrå (SSB) om utbygging av innvandrerstatisikk.

1 Notatets bakgrunn

KOM har i løpet av mange samtaler med ansatte i SSB, og i møter i SSB ønsket seg en sterkere satsing for å få dekket sine behov for bedre innvandrerstatisikk. Det samme ønsket kom også fram i flere av møtene om SSBs Strategiplan 1991-. SSB innser på sin side dette behovet, men har ikke mulighet til å prioritere det opp i en situasjon hvor det blir stadig trangere rammer for statsoppdraget. KOM legger til grunn at for å få til en slik satsing, vil det være nødvendig med tilføring av ekstra ressurser til SSB. Partene er enige om at dette arbeidet må forankres i en langsiktig samarbeidskontrakt, hvor SSB forplikter seg til å gjennomføre nærmere angitte arbeidsoppgaver, og hvor KOM stiller ressurser til rådighet for SSB.

I dette notatet begrunner vi hvorfor vi nå synes det er på tide å satse mer på innvandrerstatisikk i SSB, og hva som kan komme ut av en slik satsing. Notatet bygger på den forutsetning at KOM dekker ett årsverk pr. år i en femårsperiode. Disse ekstra ressursene skal SSB først og fremst bruke til å forbedre og videreutvikle det datagrunnlaget som i dag finnes, basert på Det sentrale personregister og andre registre. På grunnlag av dette registerarbeidet vil det bli lagt større vekt på å kople informasjon om personenes opprinnelse mot andre individbaserte datakilder for på den måten å få et mer rikholdig statistikkgrunnlag om innvandrene. Videre skal ressursene brukes til, etter prioritering i samarbeid med KOM, å hente fram, analysere og publisere resultater basert på dette forbedrete datagrunnlaget.

Det meste av det arbeidet som SSB skal gjøre ekstra, skal utføres av en erfaren befolkningsstatistiker med kompetanse på de aktuelle registrene. Det vil i tillegg kunne bli behov for noe EDB-assistanse. Det kan også være faser i programmet at maskinkostnader til EDB kan bli så høye at vi må søke KOM spesielt om dekning av slike utgifter. Særlig vil dette kunne bli tilfelle ved kopling av filer dersom vi må utføre arbeidet på Statens Datasentral.

Arbeidet skal også involvere demografer med erfaring fra dette feltet, blant annet i planleggingen og i drøftinger underveis. Etterhvert kan det også bli aktuelt å bruke en del av ressursene til å la andre personer med spesielle forutsetninger utføre statistikkoppdrag eller analyser innenfor

innenfor bestemte emner. Vi går likevel ut fra at den statistikeren som gjør det aller meste av grunnlagsarbeidet kommer til å være den viktigste medarbeideren i hele samarbeidsperioden.

Større prosjekter som KOM ønsker gjennomført, vil også i framtida være avhengig av spesielle avtaler. Vi mener at arbeidet bør følges av et rådgivende utvalg med representanter fra KOM, SSB og eventuelle andre interessenter.

2 Innledning

Det er flere forhold som nå gjør det nødvendig å satse sterkere på feltet "utlendingstatistikk" eller "innvandrerstatisikk".

2.1 Gruppen blir raskt større

Antallet utenlandske statsborgere i Norge har økt fra 101 000 i 1986 til 143 000 i 1991. Økningen har vært langt mindre i slutten av femårperioden enn i begynnelsen. Dette henger dels sammen med lavere nettoinnflytting av utenlandske statsborgere. Videre har det vært en økning i skifte av statsborgerskap. "Utlendinger" målt på denne måten mister en stor del av annen-generasjons innvandrere, som ikke nødvendigvis er utenlandske statsborgere.

2.2 Gruppens rekrutteringsgrunnlag endres

For borgere i land i Afrika, Asia og Sør-Amerika var økningen de siste fem år fra 25 000 til 58 000. Det er et økende innslag av barn og unge blant utlendingene. Den viktigste endringen som er skjedd, er at vi de siste fem årene kan ha tatt inn anslagsvis 30 000 asylsøkere, flyktninger og familegjenforeningstilfeller for flyktningene. Flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag har bestemte rettigheter i forhold til lovverket, og dette gjør det nødvendig å kjenne deres antall og fordeling, regionalt og langs andre dimensjoner.

2.3 Øket kunnskapsbehov

Som en følge av 1 og 2 er det fra myndighetenes side satt i gang mange tiltak for å styrke informasjonsgrunnlaget om utlendinger i Norge. Vi nevner her i første rekke forskningsprogrammer om internasjonale migrasjoner i NORAS og NAVF. Det synes naturlig at SSBs rolle defineres i relasjon til disse to programmene. SSBs oppgave vil dels være å levere informasjon til prosjekter her, særlig NORAS' program som primært skal dekke forvaltningens behov. Men vi må også tilpasse våre analyser til de samlede behov feltet har, og delta i å dekke disse behovene for forskning og utredning.

Utenom disse programmene er det allerede planlagt eller igang arbeid i SSB på flere felter, bl. a. for Beregningsutvalget - BU (St.meld. 61), utvikling av arbeidsmarkedsstatistikk for innvandrere, studier av utlendingers utdanningsatferd m. m. Mange av disse initiativene drives nå fram av de relevante sektormyndigheter, mens KOMs aktivitet i stor grad er konsentrert om overgripende analyseoppgaver i forskningsprogrammenes regi, og de analyser som trengs for deres egne forvaltningsoppgaver.

3 Hva som bør gjøres

3.1 Bedre registerkvalitet

For å møte dette sterkt økende kunnskapsbehovet, er det viktig at det informasjonsgrunnlaget kunnskapene skal hvile på, blir godt nok. Det kan knapt sies å være det for tiden. Betydelige mangler er knyttet til de kildene som eksisterer. Det vesentligste grunnlaget for innvandringsanalyse vil være Befolkningsstatistikk- systemet (BSS) i SSB som bygger på informasjon hentet inn fra Det sentrale personregister (DSP). Dette registeret er helt avhengig av de meldingene som det får inn. En rekke indikasjoner og noen konkrete undersøkelser har avslørt klare feil. Feilene skyldes manglende meldinger.

Alle utlendinger som kommer til Norge og antas å skulle bli her i minst 6 måneder skal tildeles et fødselsnummer. Dette tildeles av Det sentrale personregister, og for mange kontakter med det norske samfunnet vil det være nødvendig å ha et slikt nummer. Vi tror at rutineene for å få innvandrere meldt inn i DSP fungerer rimelig bra, slik at de fleste som skal stå der, faktisk kommer inn. Dette vil ikke gjelde illegale innvandrere, men vi antar at antallet som er illegalt i landet over lengre tid, vil være relativt lite. Ingen av de tiltakene vi her omtaler vil få betydning for registrering av illegale innvandrere.

Problemet vil ofte være knyttet til utreise fra landet. Mange innvandrere forlater landet som ledd i en "naturlig" flytteprosess, mange blir nektet asyl i landet og må reise, og enkelte vil nok også ta seg illegalt videre til våre naboland, f.eks. Sverige. Ingen av disse gruppene vil være spesielt opptatt av å melde fra til Folkeregisteret, og det vil trolig være et stort antall utlendinger i DSP som i realiteten har forlatt landet. Indikasjoner på dette ser vi i flere kilder: Returene fra Folke- og Boligtellingen 1990, undersøkelsen om utdanning tatt i utlandet blant utlendinger innvandret til Norge etter 1980, Beregningsutvalgets grunnlagsmateriale og i frafallet fra andre store intervjuundersøkelser, som f.eks. AKU.

Dette grunnlaget kan også brukes til å få sikrere kjennskap til hvor i Norge utlendingene faktisk oppholder seg. Det vil kanskje ikke være overraskende om utlendingenes kjennskap til meldingsrutinene, og deres måte å følge dem opp på, begge er ganske mangelfulle. Det er ikke

lovhjemmel for å rette registreringen av bosted i DSP på dette grunnlaget. Inntil regelverket eventuelt er forandret, må vi bruke informasjon om kvaliteten på registreringen til å vurdere hvordan meldingsrutinene kan bli bedre, f. eks. i samarbeid med mottaksmyndighetene eller andre. Dersom behovet er stort for å få bedre kunnskap om bostedet, bør vi vurdere om BSS kan brukes til å lagre denne informasjonen og ta ut statistikk.

Dersom SSB får tilført ekstra ressurser til dette feltet, er det i første omgang viktigst å satse på å forbedre statistikkgrunnlaget ved hjelp av eksisterende informasjon. Forbedringen kan dels skje ved å ta i bruk oppholdsgrunnlag fra Fremkon og andre registre i UDI i produksjon av statistikk. Videre vil Fremkon kunne gi grunnlag for å finne fram til personer som trolig ikke er i landet lenger. Slik informasjon vil vi også hente ut av ulike kilder i SSB, som nevnt over. Informasjon om bosted innen Norge kan vi trolig bare få fra SSBs egne kilder, eventuelt ved å samordne disse med informasjon i innvandringsstatistikkene.

Det ble arbeidet med en samkjøring av DSP og Fremkon i 1990, men erfaringer da sa oss at det var mer å hent her. Etter den tid er Flyktningeregisteret kommet til, og det vil ytterligere kunne bidra til bedre datagrunnlag. Et arbeid med bruk av flere registre, vil måtte kreve aktiv medvirkning også fra registeransvarlige i UDI. Vi tror at dette også kan styrke Fremkon og Flyktningeregisteret.

Av de andre kildene, er det særlig Utdanningsundersøkelsen som gir muligheter til omfattende rettinger, de andre vil primært gi informasjon om feilenes art og omfang. Dette arbeidet krever en stor innsats i starten (jfr. Fremkonprosjektet), og det kreves også kontinuerlig overvåking av kvaliteten for å hindre "tilbakefall" seinere. De erfaringene vi har i generell kompetanse på registre og innsikt i DSP og Fremkon, gjør at vi mener at dette vil få stor betydning for hele det innvandrersstatistiske området.

3.2 Årlig oppdatering av fødelandsfil

Det har ikke vært mulig å sette av ressurser til en årlig oppdatering av fødelandsopplysninger for alle i Det sentrale personregisteret. En slik oppdatering blir stadig viktigere i takt med den økte etterspørsel etter innvandrersstatistikk. For mange analyser er fødeland å foretrekke framfor statsborgerskap, men en fullgod informasjon om dette krever regelmessig oppdatering. Det vil vi gjøre dersom feltet tilføres ekstra ressurser. Fødelandsfilen vil da bli et naturlig koplingsgrunnlag når det skal hentes informasjon om utlendinger fra andre datakilder.

3.3 Standardgruppering av utlendinger

Valget mellom bruk av statsborgerskap eller fødeland, eller annen informasjon, som kriterium på om en person er "utlending" eller ikke, vil være avhengig av undersøkelsens formål. Men

det vil uansett valg av variabel være viktig å utarbeide et lite antall standardiserte grupperinger av de variabelverdiene (land) som er tilgjengelige. Bruk av informasjon på tvers av undersøkelser vanskeliggjøres ofte av ulike grupperinger av de samme variabler. Vi tenker oss derfor at det bør utvikles et lite antall standardiserte grupperinger som bør brukes ved SSBs publisering av statistikk. Slike grupperinger vil kunne bli retningsgivende for andres bearbejding og analyser. Dersom en standard gruppering kommer i allmenn bruk, vil utbyttet av hver enkelt undersøkelse som tar den i bruk, bli bedre.

En gruppering må selvfølgelig ta utgangspunkt i variable som de aller fleste har verdier på i våre registre. Til nå har vi ikke hatt direkte informasjon om oppholdsgrunnlag, dvs. om den enkelte utlending er flyktning, person med oppholdstillatelse gitt på humanitært grunnlag, asylsøker uten avgjort søknad, kommet ved familiegjenforening osv. Når vi nå har behov for slik informasjon, bruker vi fødeland/siste oppholdsland som indikator, noe som i beste fall er godt nok for en del flyktninger og asylsøkere. Med individinformasjon fra UDIs ulike registre, kan det være mulig å gruppere etter oppholdsstatus. Hensikten er ikke å kontrollere enkeltpersoner, formålet er å lage statistikk for relevante grupper.

Vi tenker oss at en slik klassifisering av hver person kan legges inn på f. eks. fødelandsfilen, og brukes i de tilfellene hvor det er relevant å lage statistikk for gruppene. Det finnes flere slike behov i dag.

Statistikk på dette området skal blant annet tjene til å avsløre hvilke problemer innvandrere møter i det norske samfunnet, f. eks. gjennom skolegang og arbeid. Da er det ikke lenger nok å bruke statsborgerskap eller fødeland, fordi diskriminerende mekanismer også rammer etterkommerne av innvandrene. Annen-generasjons problemer kan i enkelte sammenhenger være vel så store som første-generasjons. Vi bør derfor se hvilke muligheter vi har til å trekke inn informasjon om ens foreldre i en slik gruppering. For de fleste som er født i Norge og som er under 30 år, vil vi ha informasjon i det minste om moras fødeland/statsborgerskap.

Når vi skal lage grupperinger, vil det være naturlig også trekke inn botid i Norge eller tid siden første innvandring til landet. Dette kan også hentes fra våre egne registre.

4 Datatilsynet

Det som er skrevet her, kom tar utgangspunkt i de behovene som KOM har for informasjon i sitt arbeid med utlendinger, og hva SSB kan levere. Det er ikke her gjort forsøk på å vurdere Datatilsynets holdning til de koplingene som er foreslått. Vi må nok forvente atskillig skepsis til å bruke all den informasjon som her er forutsatt brukt i klassifiseringen av utlendinger. Det

kan da bli en løsning å lage grupperingene på basis av færre og mindre følsomme informasjoner. Det vil neppe oppstå slike problemer i arbeidet med å bedre registerkvaliteten.

Når det gjelder bruken av datamaterialet til statistikk og forskning, vil den være underkastet Datatilsynets regler på vanlig måte. Når det gjelder utnytting av informasjon som finnes innenfor ett register, f. eks. i DSP, ligger dette vanligvis utenfor Datatilsynets område. En mulig løsning overfor Datatilsynet kan være å slette alle fødselsnumre, og etablere bare et koplingsnummer som skal være uten informasjon, og som ikke skal føres tilbake til det enkelte individ (kryptering).

5 Nytten av tiltakene

Disse to aktivitetene, bedring av registre og utarbeiding av standardgrupperinger som skal følge hver person, vil ha stor positiv betydning for all statistikk hvor SSB nytter "innvandrere" som variabel. De vil også gjøre det langt lettere og mer fruktbart å innarbeide denne variabel i individstatistikk hvor den i dag ikke brukes, eller brukes bare i begrenset utstrekning. Vi tenker her på demografisk statistikk (fruktbarhet, familiedannelse, flytting, dødelighet), utdanningsstatistikk basert på elevenes og studentenes gang gjennom utdanningssystemet, arbeidsmarkedsstatistikk, valgstatistikk, inntektsstatistikk, helse- og sosialstatistikk, kriminalstatistikk, inntekts- og formuestatistikk, lønnsstatistikk m.v.

KOM bruker allerede i dag store ressurser på SSBs arbeid for BU, og har sammen med KUF gitt signaler om å ville gjøre analyser av innvandrernes utdanning. Utbyttet av disse to prosjektene vil øke i takt med bedringen av registreringen av utlendinger, både fordi vi får sikrere anslag over antall utlendinger, bedre gruppering av dem og bedre registrering av hvor i landet de bor. Det er igang et utviklingsprosjekt innenfor arbeidsmarkedsstatistikk for utlendinger, finansiert av AAD. Kvaliteten på dataene fra det prosjektet vil bli klart bedre som følge av bedre registreringsrutiner.

I tilknytning til til BUs aktiviteter har det vært drøftet mulighetene for mer arbeid med innvandringens samfunnsøkonomi. Arbeidet omtalt i dette notatet kan ikke rettes direkte mot samfunnsøkonomiske forhold, men de beregninger som eventuelt blir gjort i andre sammenhenger, vil også ha fordel av det arbeidet som vi her legger opp til.

SSB har ved de to siste kommunestyrevalg gjennomført undersøkelser av utlendingers valgdeltakelse m.v. Bedre registrering av utlendinger vil kunne gjøre det lettere å etablere et korrekt valgmanntall for gruppen, og det vil på den måten også bli sikrere bakgrunnsinformasjon i analysene.

KOM prioriterer levekårsforskning høyt, og har vurdert hvordan oppfølgingen av undersøkelsen fra 1983 kan gjøres. En slik oppfølging lar seg ikke gjennomføre innenfor rammen av det løpende årsverket vi omtaler her. Dette må eventuelt avtales spesielt. Imidlertid vil også levekårsstatistikk og -analyse bli styrket gjennom å åpne for koplinger mot andre datakilder med levekårsrelatert informasjon. Utnytting av slike koblede levekårsdata kan i noen grad skje innen rammen av dette samarbeidet, må gis prioritet etter punktene 3.1 - 3.3.

En del av den migrasjonsforskning som er planlagt, både i regi av de nye forskningsprogrammene (NAVF og NORAS) og ellers, vil ha som input informasjon om innvandrere i Norge. Særlig verdien av resultatene fra den forskningen som gjøres for forvaltningens behov vil være helt avhengig av det statistiske informasjonsgrunnlaget som er tilgjengelig, og det bør være nær kontakt mellom disse programmene og dette arbeidet i SSB. En satsing som beskrevet over gir derfor større utsagnskraft i resultatene, og dermed bedre utbytte også av disse analysene. Det samme vil gjelde for andre utredninger og analyser basert på informasjon om utlendinger i Norge.

Etterhvert vil det bli mulig å bruke mer tid til andre oppgaver innenfor innvandringsstatistikk og -analyse. Det er naturlig at den personen som blir satt til denne oppgaven, kommer til å drive spesielt med innvandrerdemografiske beskrivelser og analyser, fordi dette henger nært sammen med den registerinnsikten som etableres. Det ligger allerede i dag et stort potensiale av innsikt i innvandrenerne demografi som ikke har latt seg utnytte. I løpet av 1-2 år regner vi med at det blir betydelig rom for slikt arbeid ved siden av løpende oppgaver knyttet til registrene.

Det vil nå bli grunnlag for å lage et fullstendig "regnskap" over den utenlandske befolkningen. Dette vil ha betydning i alle sammenhenger hvor en er interessert i hvor stor andel en gruppe utlendinger registrert i en eller annen sammenheng utgjør av hele gruppene, eller hvor hyppig et fenomen er. På basis av dette regnskapet kan en også analysere de enkelte endringskomponentene, f. eks. fruktbarhet eller dødelighet. Sykelighets- og dødelighetsanalyser blir mer aktuelle etterhvert som også de nye innvandrergruppene når høyere alder. Undersøkelser om uføretrygding (Grünfeld) har vist at innvandrere fra tredje verden trolig har en betydelig oversykelighet. Ved å utnytte andre modeller i SSB, kan det også være aktuelt å ta opp analyser av utlendingens husholdsstruktur, som er en viktig levekårskomponent, og av betydning for eldreomsorgen. På basis av et slikt regnskap vil det også være mulig å lage bedre framskrivninger av den utenlandske befolkningen, fordelt på ulike undergrupper.

I denne sammenhengen skal publiseringen av den løpende utlendingsstatistikk gjennomgås, og nye felter vil bli valgt ut for publisering i samråd med oppdragsgiver. Vi tenker oss også mer populære publiserings- former. I samarbeid med media bør det lettere enn i dag kunne kastes

lys over aktuelle problemstillinger etter hvert som de dukker opp, og vi vil legge vekt på å bruke også våre egne publikasjonsserier mer aktivt til dette formålet.

Vi bør også innen rammen av dette samarbeidet vurdere hvordan Folke- og Boligtellingen 1990, med sine begrensninger, kan utnyttes i innvandringsanalyse. SSB gjorde en bearbeiding av FoB-80 for Departementet. Denne gang er skjemadelen av tellingen en utvalgsundersøkelse. Likevel kan det være atskillig å hente fra skjemaene i vurderingen av innvandrernes levekår, og store deler av tellingen består i koplede datafiler med informasjon for alle som er bosatte i landet. Slike koplede "folketellingsliknende" filer vil trolig bli en stadig viktigere kilde for statistikk, og vi tar sikte på å anvende dem også til innvandringsstatistikk når det er relevant. Vi tenker særlig på "Lønns- og trekkregisteret som kilde for økonomisk informasjon.

På noe lenger sikt er det mulig at vi kan samle informasjon fra alle aktuelle statistikkområder i SSB i en samlepublikasjon etter mønster av SCBs "Tema innvandrere". Det er laget planer i SSB om noe tilsvarende, men det er ikke utsikter til at de blir realisert uten en slik forsterket satsing på utlendingsstatistikk.

Til sist vil vi nevne et noe mer diffust moment. De kommer forespørsler fra mange hold til personer i SSB som har vært aktive produsenter og brukere av innvandrersstatistikk. Enkelte forespørsler tyder på at det er behov for å ha en ressursperson i SSB å henvende seg til med konkrete spørsmål, og for å ha en samtalepartner med innsikt i SSBs data og innvandringsproblematikk. Ved å sette av ett årsverk til arbeid med innvandringsstatistikk, vil det bli lettere for SSB å følge opp slike henvendelser. Det kan også hende at enkelte kvier seg for å ta kontakt fordi deres spørsmål faller utenfor enkeltpersoners klare ansvarsområde. Vi mener at det kan være behov for å bygge opp en ressursperson i SS til å handtere slike forespørsler på en god nok måte.

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 96/47 J.E. Sivertsen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 4. kvartal 1995. 35s.
- 96/48 E. Lofthus: Yngre uførepensjonisters materielle levekår. 38s.
- 96/49 S. Blom: Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk: Spørsmål i SSBs omnibus i mai/juni 1996. 37s.
- 96/50 I. Seliussen: Status for byggjekostnadsindeksane. 12s.
- 96/51 H.M. Teigum: Undersøkelse om kommunal og fylkeskommunal organisering 1996: Dokumentasjonsrapport. 54s.
- 96/52 A.K. Essilfie: Environmental Protection Expenditures in Norway. 18s.
- 96/53 F.R. Aune: Konsekvenser av en nordisk avgiftsharmonisering på elektrisitetsområdet. 22s.
- 96/54 M.V. Dysterud og P. Schøning: SSB-AVLØP. 187s.
- 96/55 E. Vassnes og I. Tuveng: Datagrunnlag for analyse av personers overgang fra utdanning til arbeid: Dokumentasjon. 58s.
- 96/56 K. Flugsrud, O.K. Hunnes og E. Lassen: Metode for beregning av energivarebruk og utslipp på grunnkretser: Beregninger for 1992 og 1993 for kommunene Oslo, Drammen, Bergen og Trondheim. 61s.
- 96/57 T. Kalve: Bedre barnevernsdata på edb-lesbart medium. 42s.
- 96/58 E. Midtlyng og A.A. Ritland: Leseferdigheter i den voksne befolkningen i Norge: Pilotundersøkelse: Dokumentasjonsrapport. 53s.
- 96/59 A. Sundvoll og L. Solheim: Undersøkelse om kopiering på universiteter og høyskoler: Pilotundersøkelse: Dokumentasjonsrapport. 48s.
- 96/60 A. Sundvoll: Undersøkelse om levekår og nærmiljø i Bergen: Dokumentasjonsrapport. 53s.
- 96/61 A. Bråten: Populasjon og utvalg - konsumprisindeksen. 58s.
- 96/62 M. Kjelsrud og A. Torstensen: Innvandreres tilknytning til arbeidsmarkedet. Situasjonen i november 1994. Bruttoendringer mellom november 1993 og november 1994: Dokumentasjon og analyse. 170s.
- 96/63 H.M. Teigum: Samordnet levekårsundersøkelse 1996 - tverrsnittsundersøkelsen: Dokumentasjonsrapport. 57s.
- 96/64 Å. Kaurin: Emballasjestatistikk: Utprøving av metoder og forslag til metode for innhenting av data til en nasjonal statistikk over emballasjeavfall. 46s.
- 97/1 S. Opdahl: Levekårsundersøkelse blant mottakere av grunnstønnad: Dokumentasjonsrapport med tabeller. 138s.
- 97/2 E. Berg og K. Rypdal: Historisk utvikling og fremskrivning av forbruket av noen miljøskadelige produkter. 23s.
- 97/3 A. Sundvoll: Undersøkelse om velferdsstatens gleder og byrder: Dokumentasjonsrapport. 88s.
- 97/4 M.S. Bjerkseth: Evaluering av ny metode for utarbeidelse av strukturstatistikk ved Seksjon 460. 145s.
- 97/6 E. Gulløy, S. Blom og A.A. Ritland: Levekår blant innvandrere 1996: Dokumentasjonsrapport med tabeller. 205s.
- 97/7 S. Blom og A.A. Ritland: Levekår blant innvandrere 1996: Del 2: Tabeller for nordmenn. 1997. 222s.
- 97/8 T.C. Mykkelbost: Resultater fra brukerundersøkelse i forbindelse med NOS 306: Utslipp til luft i norske kommuner 1993. 21s.
- 97/9 H.M. Teigum: Omnibusundersøkelsene 1996: Dokumentasjonsrapport. 136s.
- 97/10 P.O. Lande og T. Heimdal: GERIX START: System- og brukardokumentasjon. 49s.
- 97/11 A. Barstad: Frihetens århundre? Levekår i Norge i et 100-årsperspektiv. 37s.

Statistisk sentralbyrå

Oslo:
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Telefon: 22 86 45 00
Telefaks: 22 86 49 73

Kongsvinger:
Postboks 1260
2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 50 00
Telefaks: 62 88 50 30

ISSN 0806-3745

